

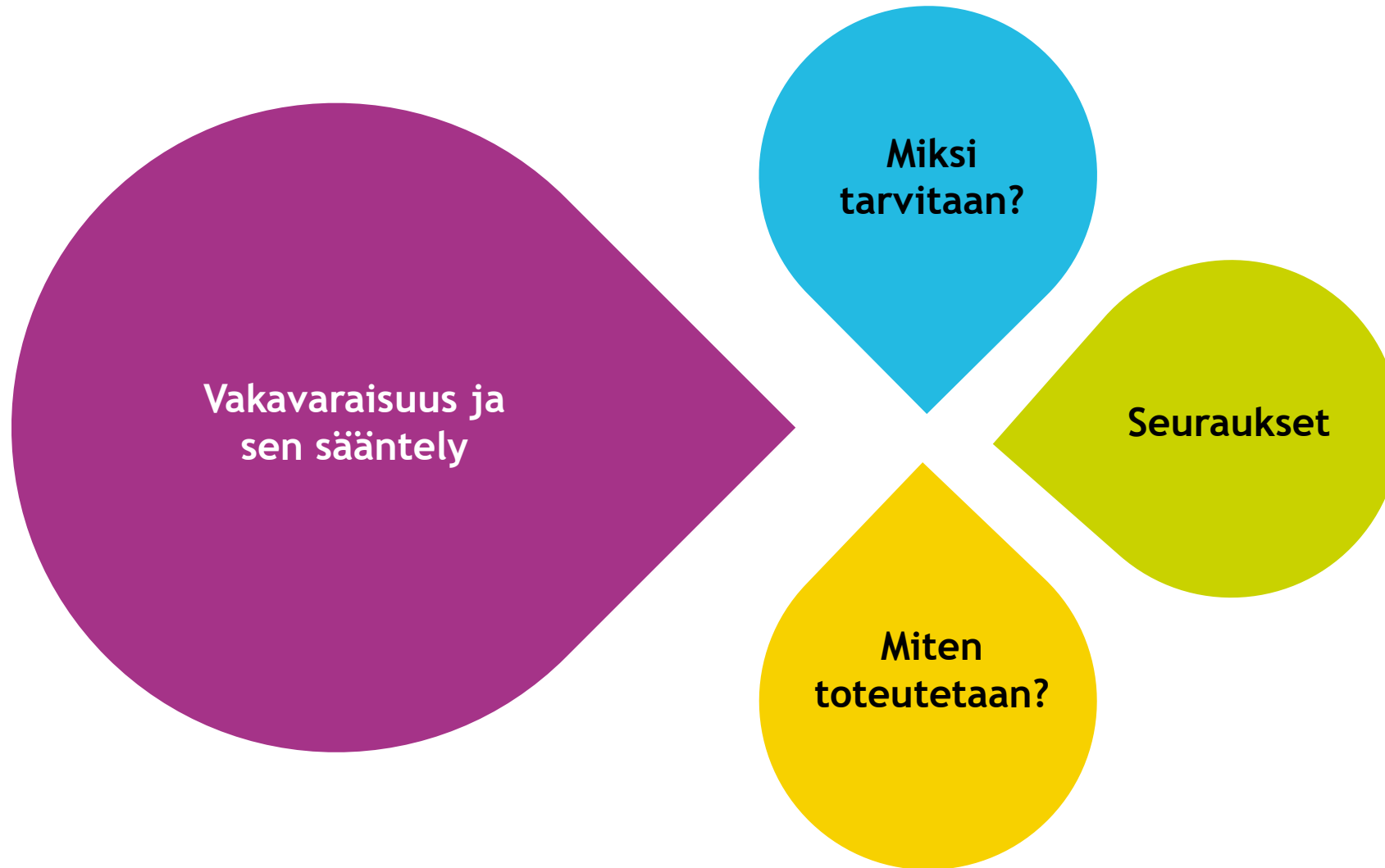
Vakavaraisuus meillä ja muualla

Työeläkevakuuttajien hallinnon syventävä koulutus, webinaari 9
8.6.2021

Hanna Mäkinen
Matemaatikko
Työeläkevakuuttajat Tela
Twitter: @HannaMaek

Tavoitteet

Sisältö

1. Vakavaraisuus
2. Yksityisalojen eläkejärjestelmien vakavaraisuussäädökset
3. Riski- ja vakavaraisuusarvio
4. Julkisen puolen sijoitustoiminnan rajoitteet
5. Vakavaraisuussäätely muualla

Mitä on vakavaraisuus?

**Vakavaraisuudella tarkoitetaan
työeläkevakuuttajien
kykyä selviytyä eläkevakuutustoiminnan
kohtaamista riskeistä**

Miksi vakavaraisuuteen kiinnitetään huomiota?

- **Finanssikriisi** yhtenä vedenjakajana kv-sektorilla.
 - Kaikki sektorit läpäisevä turvaavuuksajattelun lisääntyminen
- Erilaiset vakavaraisuusmallit eri toimijoille
 - Valvojien tavoitteena ”**level playing field**”?
- Vakuutetun/kuluttajan suojelu
- Sijoittajien etujen suojelu II- ja III-pilarin eläkkeissä
- Systemisten riskien hallinta EU:n finanssimarkkinoilla
- Mikä on finanssialan toimijan tai sosiaali- ja työoikeuteen perustuvan toimijan ero?
- Suomella on oma pitkäjänteinen vakavaraisuuden mittaamisen tapa/kulttuuri työeläkkeissä.

Varovaisuusperiaate (prudent person principle)

- Säätelyssä pyritään määrällisten rajoitteiden sijaan periaatepohjaisuuteen
- Toimijat voivat sijoittaa varallisuutensa pääsääntöisesti haluamallaan tavalla, kunhan tietyt laadulliset periaatteet ohjaavat toimintaa
- Esimerkiksi vakuutusyhtiöillä: Varoja saa sijoittaa sellaisiin kohteisiin, jonka riskit vakuutusyrittäjä voi hyvin hallita
 - Turvaavuus
 - Rahaksi muutettavuus
 - Tuottavuus
 - Johdannaisten käyttö

Yksityisalojen työeläkevakuuttajia koskevat vakavaraisuussäädökset

Vakavaraisuussäädökset - miksi?

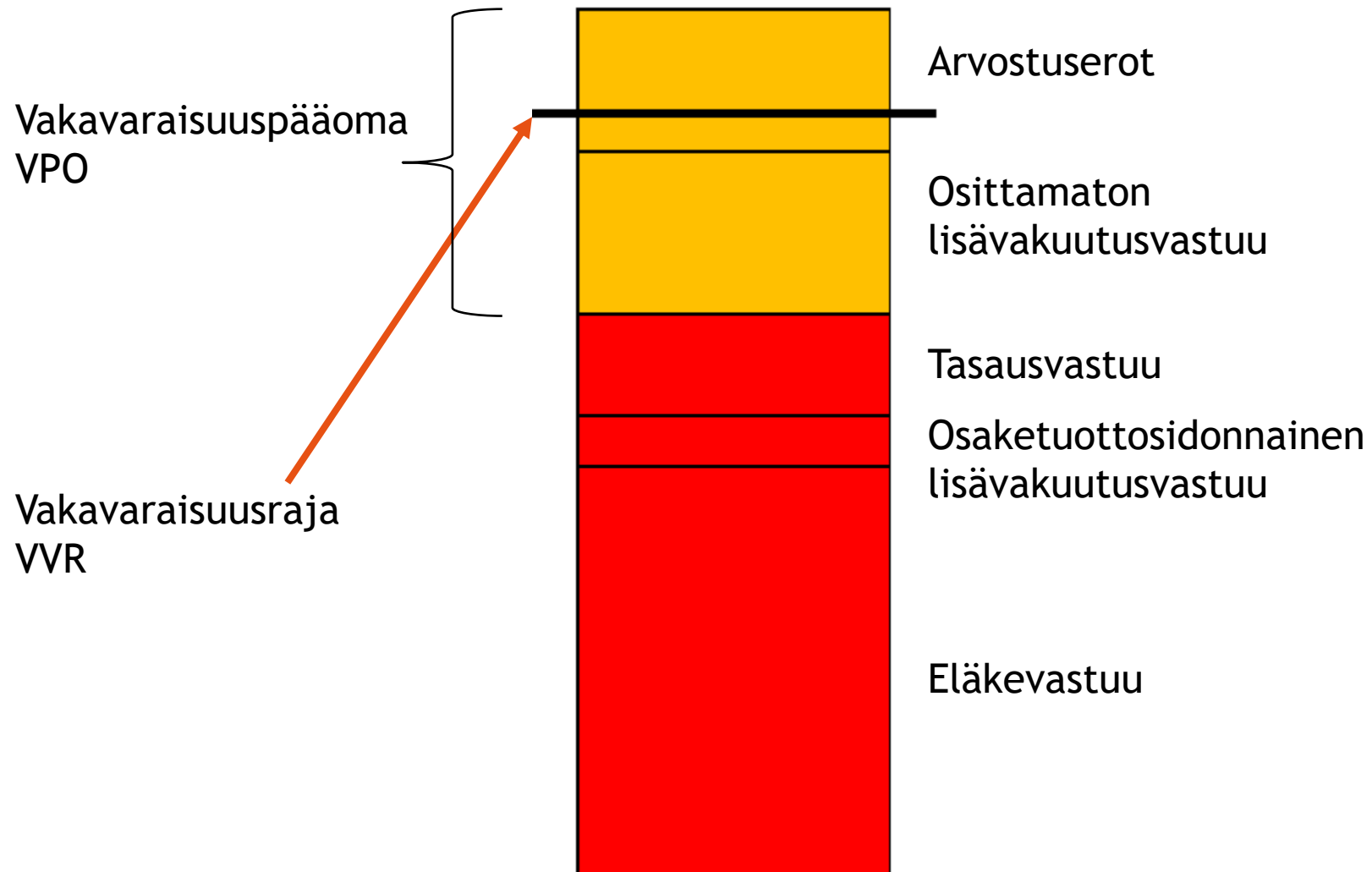
- Vain yksityisellä sektorilla
- Vakuutettujen etujen turvaaminen
- Osittain rahastoiva järjestelmä => vastuovelka
- Tuottava ja turvaava sijoittaminen
 - Kilpailu
 - Yhteisvastuu
- Yhteiset säännöt varmistavat
 - samat pelisäännöt kaikille
 - työeläkevakuuttajien kyvyn selviytyä vakuutus- ja sijoitustoimintaan liittyvistä riskeistä
 - yhtenäisen ja helpomman työeläkevakuuttajien valvonnan

**Työeläkevakuuttaja on vakavarainen,
jos sijoitusvarallisuutta
on riittävästi enemmän
kuin vastuvelkaa.**

Vakavaraisuusraja ja vakavaraisuuspääoma

- Vakavaraisuusraja on työeläkevakuuttajien valvonnassa käytettävä pääomavaade, jonka alittamisesta seuraa valvonnallisia toimenpiteitä
- Sijoitus- ja vakuutusriskeihin varaudutaan vakavaraisuuspääomalla:
 - Oma pääoma
 - Sijoitusten arvostuserot
 - Osittamaton lisävakuutusvastuu

Eläkevarat = eläkevastuu + vakavaraisuuspääoma

Tunnuslukuista: Vakavaraisuusaste ja -asema

- **Vakavaraisuusaste** kertoo, kuinka paljon eläkevakuuttajan omaisuus ylittää vastuuelan. Vakavaraisuusaste lasketaan jakamalla eläkevarat vastuuelalla.
- **Vakavaraisuusasema** on vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan.

Ennakkokysymys: Yhdistä termit ja selitykset

a) Vakavaraisuusraja b) Vakavaraisuusaste c) Vakavaraisuusasema

1.

_____ kertoo, kuinka paljon enemmän on omaisuutta kuin velkaa.

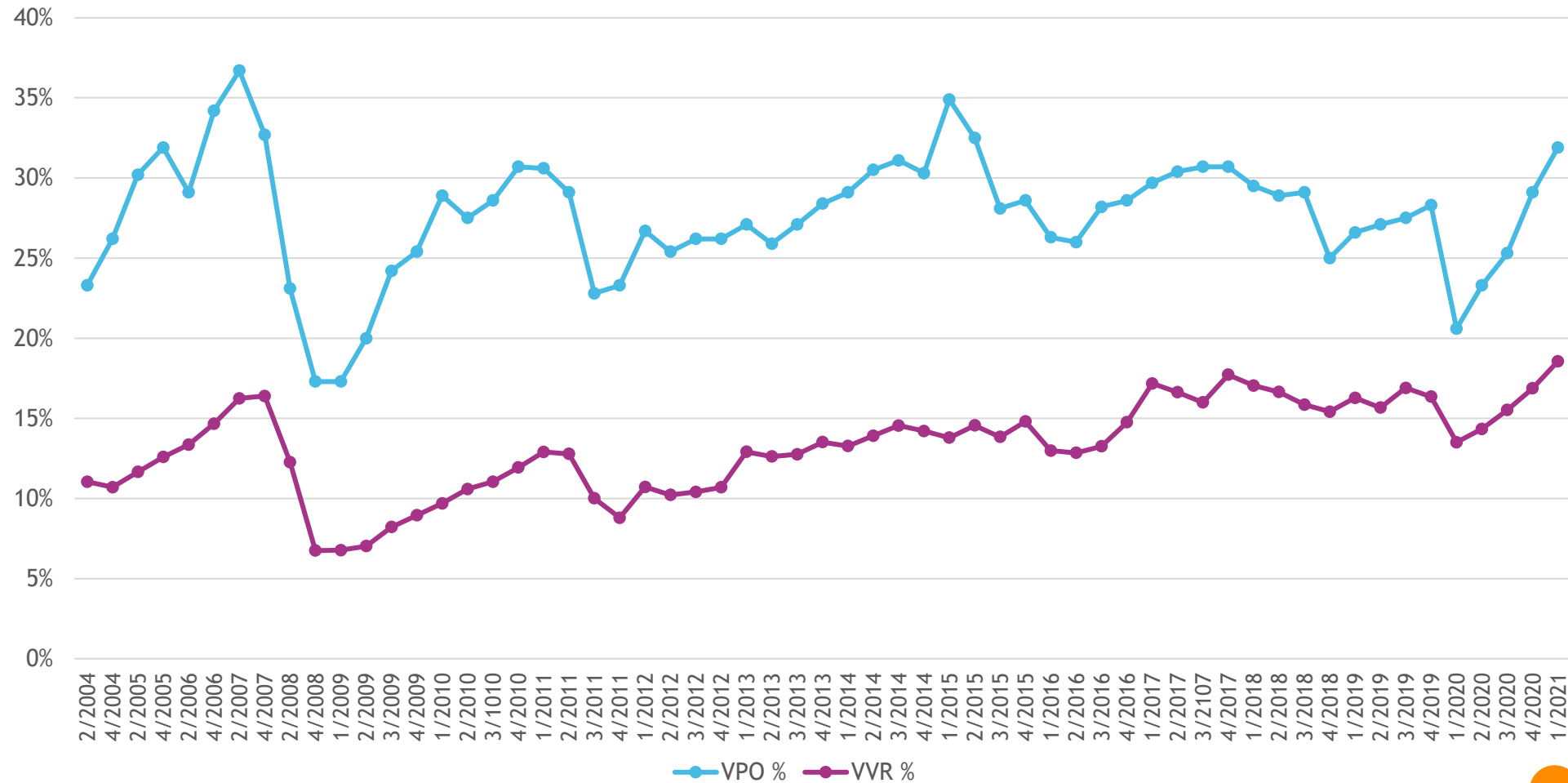
2.

_____ kertoo, kuinka moninkertaisesti on varoja suhteessa lainvaatimukseen.

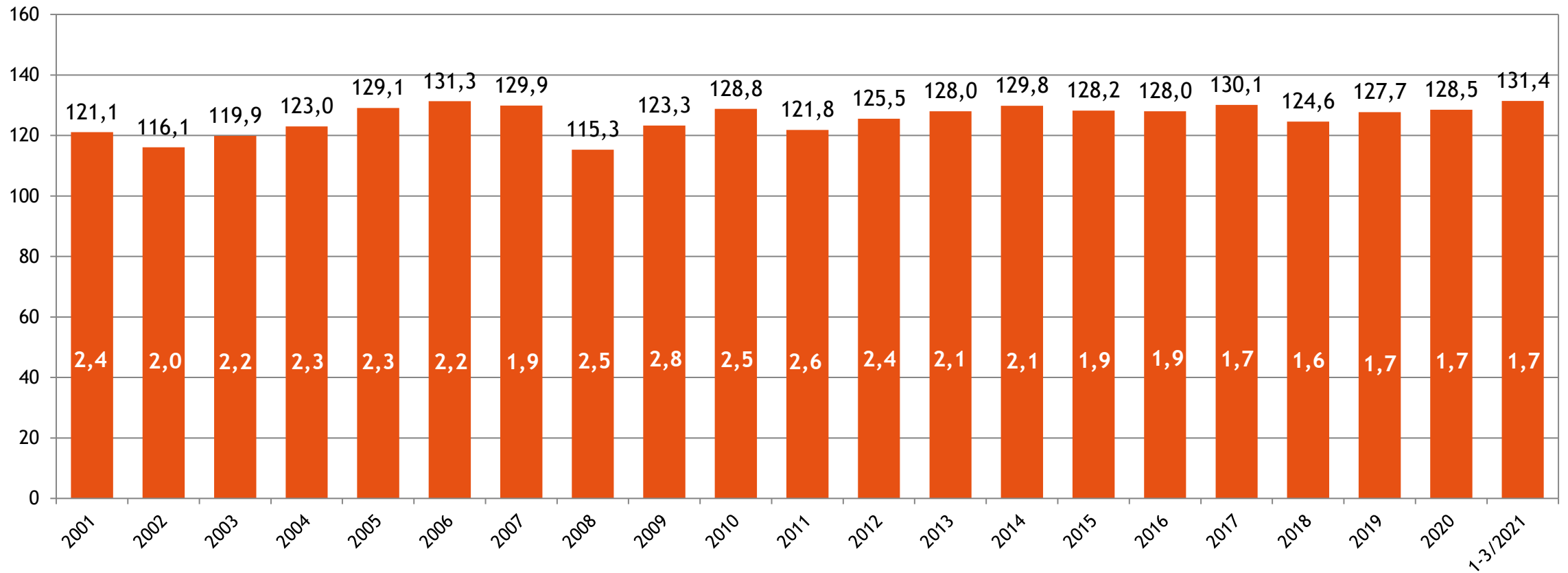
3.

_____ kertoo, kuinka paljon tarvitaan vakavaraisuuspääomaa huomioiden vakuutusliikkeen ja sijoitustoiminnan riskit.

TyEL-eläkelaitosten vakavaraisuuspääoma ja vakavaraisuusraja suhteessa vastuuelkaan

Eläkevakuutusyhtiöiden eläkevarat* prosentteina vastuovelasta (vakavaraisuusaste) vuosina 2001-2021

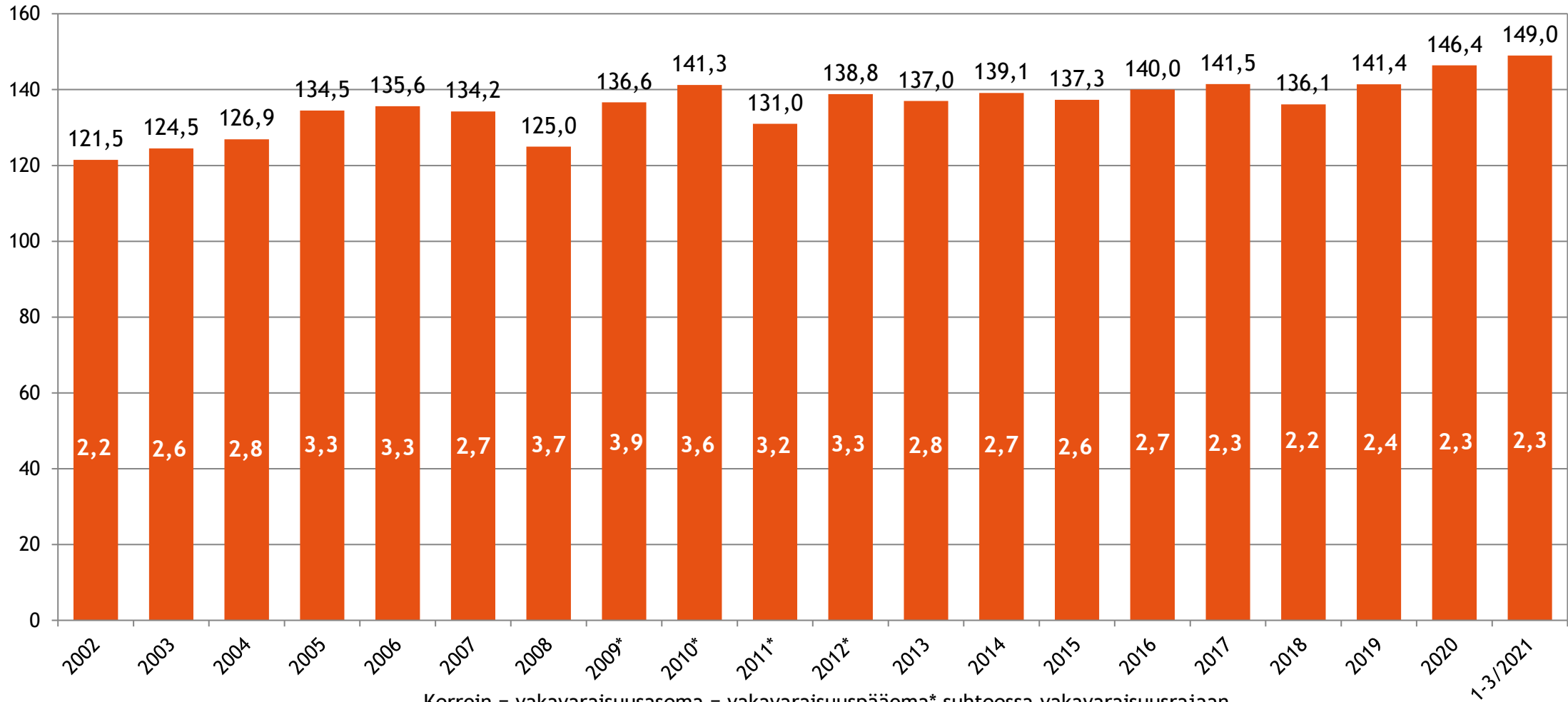

Kerroin = vakavaraisuusaste = vakavaraisuuspääoma* suhteessa vakavaraisuusrajaan

Vakavaraisuutta kasvatettiin siirrolla rahastoimattomien eläkkeiden maksuvalmiuspuskurista vuonna 2008. Muutos perustui määräaikaiseen lakiin, joka säädettiin kv. Rahoitusmarkkina-häiriön vaikutusten vähentämiseksi. Siirto oli voimassa vuoden 2012 loppuun.

* Ennen vuotta 2013 vakavaraisuusaste laskettiin jakamalla toimintapääoma vastuuvellalla. Ennen vuotta 2017 vakavaraisuusaste laskettiin jakamalla vakavaraisuuspääoma vastuuvellalla. Vuodesta 2017 alkaen vakavaraisuusaste on laskettu jakamalla eläkevarat vastuuvellalla. Kuvan aikasarjassa tiedot myös ennen vuotta 2017 on ilmaistu uutta laskentatapaa käyttäen.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen eläkevarat* prosentteina vastuuelasta (vakavaraisuusaste) vuosina 2002-2021

Kerroin = vakavaraisuusaste = vakavaraisuuspääoma* suhteessa vakavaraisuusrajaan

Vakavaraisuutta kasvatettiin siirrolla rahastoimattomien eläkkeiden maksuvalmiuspuskurista vuonna 2008. Muutos perustui määräaikaiseen lakiin, joka säädettiin kv. rahoitusmarkkinahäiriön vaikutusten vähentämiseksi. Siirto oli voimassa vuoden 2012 loppuun.

* Ennen vuotta 2013 vakavaraisuusaste laskettiin jakamalla toimintapääoma vastuuelalla. Ennen vuotta 2017 vakavaraisuusaste laskettiin jakamalla vakavaraisuuspääoma vastuuelalla. Vuodesta 2017 alkaen vakavaraisuusaste on laskettu jakamalla eläkevarat vastuuelalla. Kuvan aikasarjassa tiedot myös ennen vuotta 2017 on ilmaistu uutta laskentatapaa käyttäen.

Mitkä eläkelaitoksen sijoitustoimintaan liittyvät riskit otetaan huomioon vakavaraisuusrajaa laskettaessa?

1. Joka riskiluokasta suurin riski
2. Fivan vahvistamat 10 suurinta eläkelaitoskohtaista riskiä
3. Kaikki riskit

1.1.2017 voimaan tulleen vakavaraisuussäätelyn keskeinen sisältö

= tarvittavan vakavaraisuuspääoman määrän sijoitus- ja vakuutusriskejä varten

Riskiluokat vakavaraisuusmallissa

- Riskiluokat 1-5: osakeriski
 - Riskiluokka 6: korkoriski
 - Riskiluokat 7-10: luottomarginaaliriski
 - Riskiluokat 11-12: kiinteistöriski
 - Riskiluokka 13: valuuttariski
 - Riskiluokka 14: hyödykeriski
 - Riskiluokka 15: tuottovaaderiski
 - Riskiluokka 16: vakuutusriski
 - Riskiluokka 17: jäännösriski
 - Riskiluokka 18: muut riskit
-
- Lisäksi mallissa huomioidaan keskittymäriski ja vastapuoliriski
 - Hedge-rahastot käsitellään riskiluokissa tai sijoitustyylin mukaan riskiluokissa
 - Johdannaissijoitukset käsitellään riskiluokissa

Vakavaraisuusrajan laskenta

- Jokaiseen sijoitukseen kohdistetaan kaikki riskit, joille sijoitus altistuu
- Jokaiselle riskiluokalle lasketaan riskiarvo, joka kuvaa vakavaraisuuspääoman tarvetta tälle riskille
- Riskiarvot yhdistetään hajautushyöty huomioiden
=> vakavaraisuuspääomavaade eli vakavaraisuusraja
- Laskennassa tarvittavat parametrit (tappio-olettama, tuoton odotusarvo, korrelaatiokertoimet, ym.) annetaan valtioneuvoston asetuksella
- STM:n asetukset sijoitustyyleistä ja luottoluokista

Vakavaraisuuden merkitys työeläkevakuuttajalle

- Osa riskienhallintaa = auttaa varautumaan eläkevakuutustoimintaan liittyviin riskeihin
- Mahdollisuus jakaa asiakashyvityksiä vakavaraisuuden salliessa
 - Kohtuusperiaatteen mukaan asiakkailta on kohtuullisessa määrin oikeus syntyneeseen ylijäämään

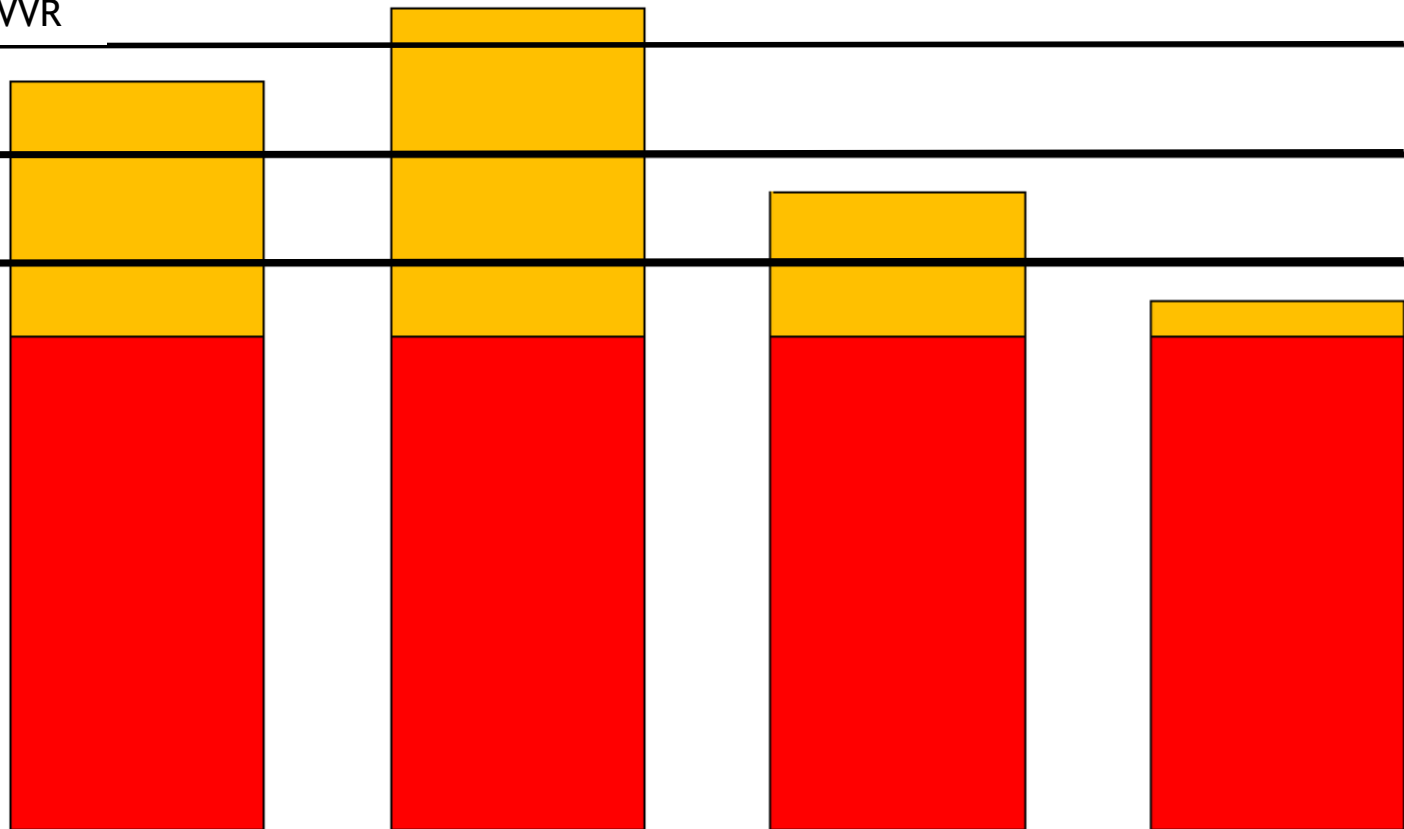
Valvonnan seuraamukset

Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä, 3 x VVR

Vakavaraisuusraja, VVR

Vakavaraisuuspääomavaatimus, 1/3xVVR

 Vakavaraisuuspääoma, VPO
 Vastuovelka / Eläkevastuu

- ei rajoitteita

- enimmäis-
määrän ylittävää
osaa purettava
asiakashyvityksin

- asiakashyvityksiä
ei saa jakaa
- taloudellisen
aseman
tervehdyttämisen
suunnitelma
Fivalle

- asiakashyvityksiä
ei saa jakaa
- lyhyen aikavälin
rahoitussuunnitelma
Fivalle

Hallituksen vastuu

- Hallituksen vahvistettava ja liitettävä sijoitussuunnitelmaansa:
 - Välillisten sijoitusten riskien huomioon ottamisen perusteet
 - Johdannaissopimusten käyttämistä koskevat perusteet
 - Riskiluokan ”Muut riskit” käyttämistä koskevat perusteet
 - Korko- ja luottomarginaaliriskille altistuneiden sijoitusten duraation laskemista koskevat perusteet
- Hallituksen seurattava perusteiden ajantasaisuutta ja soveltamista
- Hallituksen seurattava johdannaissopimukseen liittyvien perusteiden soveltamisesta eläkelaitokselle aiheutuvaa riskiä ja hyväksyttävä vuosittain selvitys Fivalle soveltamisen kokonaisvaikutuksesta eläkelaitoksen vakavaraisuusrajaan

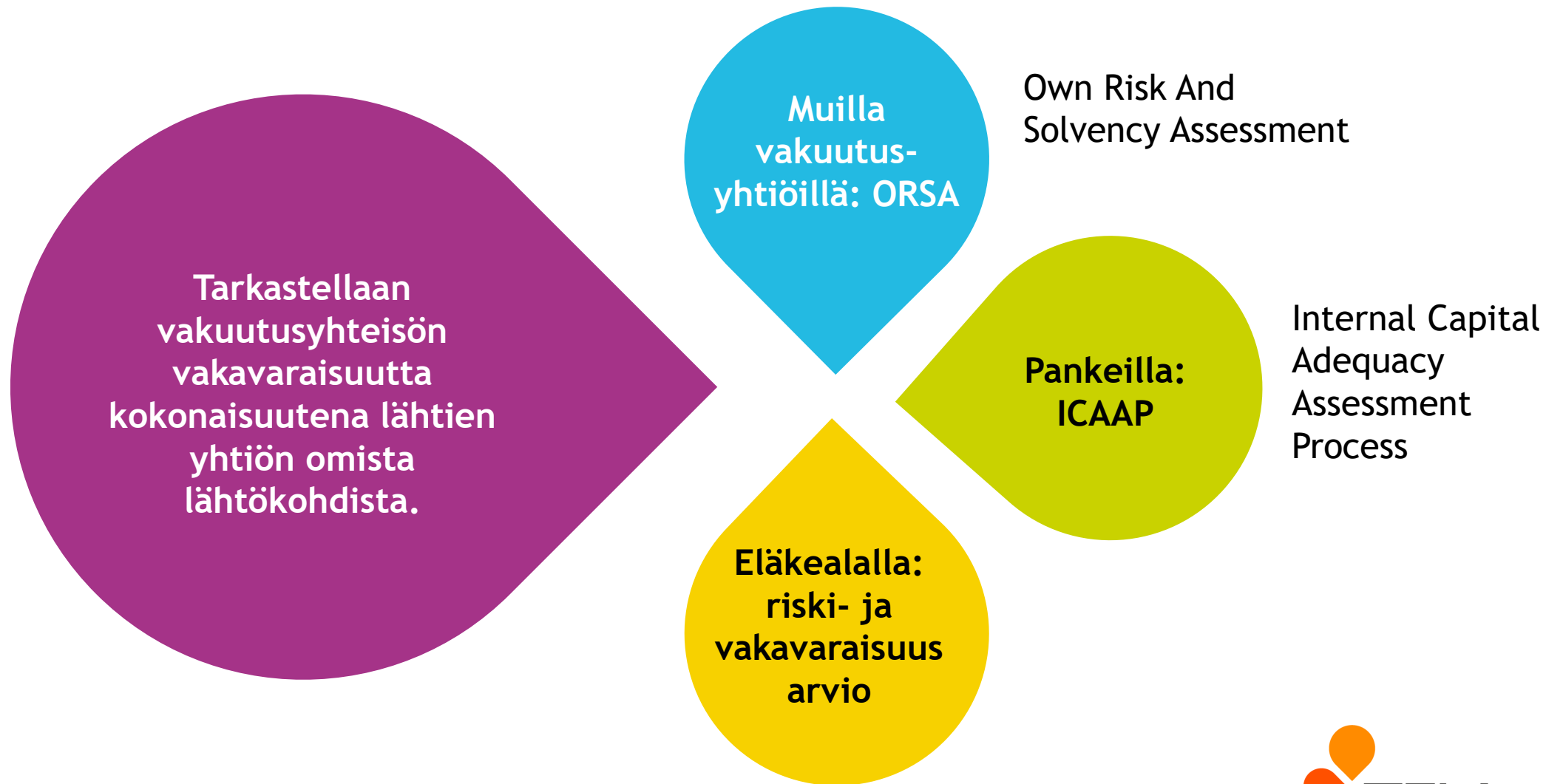
Tauko 15 min

Riski- ja vakavaraisuusarvio

Laajempi riski- ja vakavaraisuusarviointi

Mihin riski- ja vakavaraisuusarviota tarvitaan eläkealalla?

- Sekä työeläkeala, STM ja Fiva kokivat tarpeelliseksi jo muualla vakuutuslalla käytössä olleen sääntelyn
 - Muiden vakuutusyhtiöiden ORSA-sääntely ei toiminut sellaisenaan vaan vaati työeläkealan erityispiirteistä johtuen räätälöintiä
 - Työeläkevakuuttajilla oli jo entuudestaan paljon riski- ja vakavaraisuusarvion mukaista toimintaa ja sääntelyä
- Laajentaa vakavaraisuuslaskentaa ja riskienhallintaa
 - Auttaa työeläkevakuuttajien omaa toimintaa
 - Valvojan tietoisuus valvottavien toiminnasta paranee
 - Sääntely korostaa hallituksen vastuuta

Mitä riski- ja vakavaraisuusarvio tarkoittaa käytännössä? 1/2

- Riski- ja vakavaraisuusarvio koskee eläkeyhtiöitä, eläkesäätiöitä ja -kassoja sekä Merimieseläkekassaa
- Sääntely tuli voimaan 1.1.2017
 - Ensimmäinen arvio oli tehtävä vuoden 2017 aikana ja sen jälkeen säännöllisesti ja riskien oleellisesti muuttuessa
- Riski- ja vakavaraisuusarvio on työeläkevakuuttajan hallituksen ja johdon apuväline johtamistyöhön ja strategiseen päätöksentekoon
 - Täydentää ja korvaa riskejä koskevaa aiempaa sääntelyä ja kokoaa yhteen riskianalyysyjä
 - Riski- ja vakavaraisuusarvio on otettava huomioon eläkevakuuttajan
 - Strategisessa päätöksenteossa
 - Riskienhallintajärjestelmässä
 - Sijoitussuunnitelmaa laadittaessa

Mitä riski- ja vakavaraisuusarvio tarkoittaa käytännössä? 2/2

- Laajempi ja kattavampi arvio vakavaraisuudesta ja riskienhallinnasta
 - Työeläkevakuuttajan toimintaan vaikuttavat olennaiset riskit ja näiden hallinta => kokonaiskuva riskeistä => toimenpiteet
 - Arvio sisällettävä sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista arviointia
 - Pidempi aikajänne arvioinnissa
- Riski- ja vakavaraisuusarvio on vahvasti osa työeläkevakuuttajan riskienhallintaa
- Arvio on työeläkevakuuttajan oman toiminnan johtamista ja kehittämistä varten
 - Arvion yhteenveto ja siitä tehdyt johtopäätökset toimitettava myös Fivalle => Valvojan kokonaiskuvan lisääminen valvottavien riskeistä ja riskienhallinnasta

Ensimmäiset riski- ja vakavaraisuusarviot v. 2017 - Fivan huomioita

- Hyvä kokonaiskuva vakuuttajien riskeistä
 - Sijoitusriskien tunnistaminen ja niiden stressaaminen
 - Operatiivisten riskien tunnistaminen
 - Riskien tarkastelu pidemmällä ajanjaksolla
- Parannettavaa:
 - Vakuutuskannan poikkeamariskien tunnistaminen
 - Osakkaan kyky suoriutua maksuvelvoitteistaan (säätöt ja kassat)

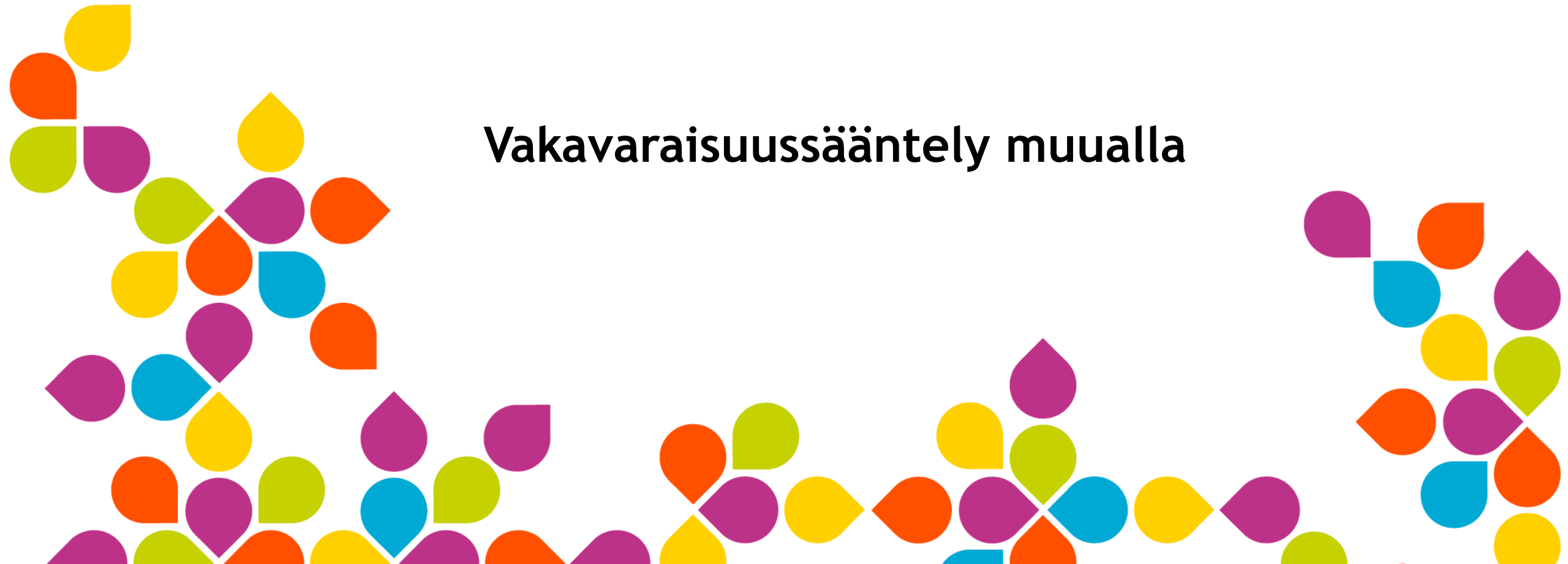
Julkisen puolen sijoitustoiminnan rajoitteet

Rajoitteita julkisella puolella

- Ei lain tasolla
- Puskurirahasto
- Kevan hallitus hyväksyy sijoitussuunnitelman, joka sisältää sijoitusvaltuudet; sijoitusstrategia
- VER:n toimintaa ohjaa valtiovarainministeriö
 - Määräykset
- Riskienhallintasäännökset vastaavat yksityisen puolen säännöksiä
- Kevalle velvollisuus riskiarvion tekemiseen (laki voimaan 1.1.2020)

Vakavaraisuussäätely muualla

Millaisia eri eläkejärjestelmiä EU:ssa on?

Pilari I Sosiaaliturva

- Lakisääteinen sosiaaliturva
- Pakollinen
- Kollektiivinen riskienjako
- Rahoitettu veroilla tai maksuilla
- Suomen työeläke
- Koordinaatioasetus 883/2004

Pilari II Työsuhteen kautta kertyvät eläkkeet

- Perustuu työmarkkina-sopimukseen
- Pakollinen tai vapaaehtoinen
- Yksityisesti hallinnoitu
- Hallinnoidut varat yli 3 biljoonaa €
- 75 miljoonaa eurooppalaista järjestelmän piirissä

Eläkkeitä voidaan tarkastella yksinkertaistaen nk. pilarijaon avulla. Useimmissa maissa eläketurva on sekoitus eri pilareihin kuuluvista osista.

Pilari III Lisäeläkkeet

- Yksityinen eläkesäästäminen
- Vapaaehtoinen

**II- ja III-pilarien
eläketoimijoilla on enemmän
EU-tason sääntelyä/valvontaa
sekä myös sisämarkkinat**

Mitä vakiintunut EU-oikeudellinen asema mahdollistaa?

- Työeläke toiminnan Suomessa, kotimaan säännöillä ja valvonnassa
- Kollektiivisen riskien jakamisen
- **Sijoitustoiminnan riskien ja potentiaalisten tuottojen kansallisen määrittelyn**
- Työeläkerahastoinnin tilastoinnin julkiseen talouteen
- Työmarkkinaosapuolten rooli työeläkeyhtiöiden hallinnossa

Miten vakavaraisuussäätely on toteutettu eri pilareissa?

Pilari I Sosiaaliturva

- Vakavaraisuussäätely on kansallista
 - Laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta (315/2015) voimaan 1.1.2017 ja tähän liittyvät lait
- Finanssivalvonta on valvova viranomainen
- Valvottavan oma vastuu korostuu
- Valvottavan riittävä riskinkantokyky
 - Liiketoimintamallit
 - Luotettava hallinto
 - Riskienhallinta
 - Riittävät pääomat
- Valvottavan omien varojen täytyy kattaa kaikki toimintaan liittyvät olennaiset riskit

Pilari II Työsuhteen kautta kertyvät eläkkeet

- IORP (Institutions for Occupational Retirement Provision) I ja II
 - IORP I annettu vuonna 2003
 - IORP II annettu vuonna 2016, voimaan vuoden 2019 alkupuolella
- Yhteistä sääntelyä hallinnosta, riskienhallinnasta, tietojen annosta jne, mutta ei yhteistä vakavaraisuuskehikkoa
- EIOPA ja Fiva valvovat

Pilari III Lisäeläkkeet

- Vakavaraisuutta koskevat Solvenssi II määräykset
- Suomessa Solvenssi II koskee henki-, vahinko- ja jälleenvakuutusyhtiöitä
- EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) on antanut soveltamisohjeet
- Pankkeja koskee CRR/CRD4-paketti
- EIOPA ja Fiva valvovat

Sääntely ja valvonta 1/2

- Vakuutusalan Solvenssi II - direktiivi
 - Ei koske lakisääteistä työeläkevakuutusta.
 - Harmonisoitu vakavaraisuuskehys.
- Lisäeläkerahastojen IORP-direktiivi
 - Sovelletaan eläkesäätiöiden ja -kassojen lisäeläkeosaan.
 - Ei-harmonisoitua vakavaraisuuskehystä.
 - ESG-asiat.
- II- ja III-pilarin toimijoilla on kansallisten valvojien lisäksi EU-tason valvoja EIOPA.
 - ESA-valvontaviranomaisten raportti 2019.
- Stressitestit ja raportointi EIOPA:lle koetaan usein raskaaksi ja ovat yksi II- ja III-pilarin toimijoiden edunvalvonnan kohde.
 - EIOPAn antama ei-sitova ohjeistus.

Sääntely ja valvonta 2/2

- Lähes kaikissa OECD-maissa (2018) on jonkinlaisia määrällisiä rajoitteita ”eläkerahastojen” sijoitusportfoliolle:
 - Rajoitukset sijoitusluokkiin/sijoitustuotteisiin
 - Rajoitukset maantieteellisen sijoittumisen mukaan jne.
- On olemassa erilaisia tapoja eläkevastuiden turvaamiseen:
 - Tekniset vaatimukset eli toimijan vakavaraisuuden ja riskien mittaaminen.
 - Pelastusrahasto riskien toteutuessa.
 - Vastuu riskien toteutuessa: yritys-sponsori / vakuutettu.
 - Riskienjako toimijoiden välillä (FIN).
- Riskienjako esim. vakuutuspoolin sisällä voi vaihdella em. tapauksissa.

Solvenssi II:n kolme pilaria

Kvantitatiiviset vaatimukset

Varojen ja velkojen arvottaminen

Solvenssi2-vastuuvelka

Omat varat

Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)

Vähimmäispääomavaatimus (MCR)

Sijoitukset

Kvalitatiiviset vaatimukset

Hallintojärjestelmä

ORSA

Valvontaviranomaiset

Yleiset valvontasäännöt

Tiedonanto ja raportointi

Valvontaraportointi

Tietojen julkistaminen

IORP II

- Rajat ylittävän toiminnan helpottaminen
- Vähimmäistason yhdenmukaistaminen
- Aiempaa enemmän vaatimuksia lisäeläkelaitoksen hallinnolle
 - Keskeiset toiminnot
 - Riskienhallinta
- Tietojen antaminen lisäeläkejärjestelystä
- Ulkoistaminen ja sijoitusten hoito

**Eri vaka-mallien vertailu on vaikeaa,
mutta esim. SII:n turvaavuustaso
on korkeampi kuin kotimaan
säännöksissä työeläkevakuuttajille**

**Suomessa tavoitteena on
myötäsyklisen käyttäytymisen
vähentäminen laskusuhdanteessa,
joka on mahdollista toteuttaa
kansallisesti**

Lisätietoa vakavaraisuussäännöksistä

- https://www.tela.fi/elakevarat_ja_talous
- Vakavaraisuuslaskennasta: <https://www.tela.fi/vakavaraisuuslaskenta>
- Vakavaraisuusuudistuksesta: <https://www.tela.fi/vakavaraisuusuudistus>
- Vakuutusmatemaattinen sanasto: https://www.tela.fi/vakuutusmatemaattinen_sanasto
- Vakavaraisuussäännökset meillä ja muualla:
https://www.tela.fi/blogi/1/0/vakavaraisuussaannokset_meilla_ja_muualla
- Kansainvälinen eläkejärjestelmien vertailu
https://www.tela.fi/uutinen/1/0/suomen_elakejarjestelma_maailman_kolmanneksi_paras

KIITOS!

Hanna Mäkinen
hanna.makinen@tela.fi